

Zatrudnienie i bezrobocie według płci i wieku

Aleksandra Bałdyga

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: aleksandrabaldyga63@gmail.com

Zuzanna Komuda

Politechnika Białostocka, Wydział Informatyki

e-mail: zuziakomuda56@gmail.com

Beata Madras-Kobus

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: b.kobus@pb.edu.pl

DOI: 10.24427/az-2025-0041

Streszczenie

Rynek pracy stanowi istotny element gospodarki, bezpośrednio wpływając na sytuację społeczną i jakość życia jednostek. To przestrzeń, w której spotykają się pracodawcy oferujący miejsca pracy oraz osoby poszukujące zatrudnienia. Jego kształtowanie zależy od wielu czynników społeczno-ekonomicznych, takich jak poziom rozwoju gospodarczego, struktura demograficzna, a także dynamika zmian w różnych sektorach. Obok rynku pracy istnieją także inne rodzaje rynków, m.in. rynek dóbr i usług, rynek kapitału czy rynek pieniądza, jednak to właśnie rynek pracy ma najbardziej bezpośredni wpływ na sytuację życiową ludności. Zatrudnienie i bezrobocie to dwa zjawiska nierozzerwalnie związane z rynkiem pracy. Zatrudnienie w szerokim rozumieniu oznacza wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy, zgodnie z jego oczekiwaniami i w ramach określonych warunków. Bezrobocie natomiast to sytuacja, w której liczba osób chętnych i zdolnych do pracy przewyższa liczbę dostępnych ofert zatrudnienia. Poziom zatrudnienia i skala bezrobocia uzależnione są od wielu zmiennych, takich jak wiek, płeć czy struktura demograficzna społeczeństwa. Celem niniejszego artykułu jest analiza zmian w zakresie zatrudnienia i bezrobocia w Polsce oraz identyfikacja grup społecznych najbardziej narażonych na brak pracy.

Słowa kluczowe

zatrudnienie, bezrobocie, płeć, wiek, analiza statystyczna

Wstęp

Rynek pracy w Polsce ulega znaczącym przemianom, których przyczyną są zarówno zmiany demograficzne, jak i czynniki społeczno-ekonomiczne. Na przestrzeni ostatnich paru lat, zatrudnienie oraz bezrobocie były kształtowane m.in. przez takie zmienne jak wiek i płeć. Te aspekty stanowią istotne czynniki determinujące sytuację zawodową społeczeństwa, wpływając na dostępność zatrudnienia i ryzyko pozostania bez pracy. W ostatnich latach można zaobserwować rosnące znaczenie kapitału ludzkiego w gospodarce, co znajduje odzwierciedlenie w różnicach stóp zatrudnienia i bezrobocia, uwarunkowanych również poziomem wykształcenia. Jednocześnie dostrzegalne są różnice w poziomie aktywności zawodowej między płcią oraz w starszych grupach wiekowych. Koncentrując się na wieku, można zauważyć, że osoby młode oraz te w wieku przedemerytalnym należą do grup szczególnie narażonych na ryzyko bezrobocia. Regionalne różnice na rynku pracy pomagają zrozumieć specyfikę różnych grup społecznych. W województwach mogą występować znaczne różnice w poziomie bezrobocia i liczbie dostępnych miejsc pracy. Celem artykułu jest analiza wpływu czynników takich jak wiek i płeć na zatrudnienie oraz bezrobocie w województwach Polski na przestrzeni ostatnich lat. Do obliczeń wykorzystano dane statystyczne publikowane przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). W opracowaniu uwzględniono również regionalne zróżnicowanie rynku pracy, które ma kluczowe znaczenie w zrozumieniu specyfiki poszczególnych grup demograficznych. Wyniki analiz pozwolą na wskazanie kluczowych obszarów oraz aspektów rynku pracy wymagających wsparcia i ukierunkowanych działań, co jest niezbędne w kontekście kształtowania efektywnych strategii zatrudnienia i integracji zawodowej.

1. Przegląd literatury

Bezrobocie, mimo iż jest zjawiskiem naturalnie występującym w gospodarce rynkowej, nadal pozostaje istotnym problem społecznym. Stanowi więc ważny element badań związanych z ekonomią. Zjawisko to w literaturze definiowane jest jako stan grupy ludzi lub jednostki, którzy mimo chęci i gotowości do podjęcia pracy i jej poszukiwania, pozostają bez zatrudnienia. Gruntowną i wyczerpującą definicję po-

jęcia osoby bezrobotnej zapisano w art. 2 ust. 1 pkt 2 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy [2004]. Wynika z niej, że za bezrobotną uważa się osobę „niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkołach dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły oraz uczącej się w branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej, prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej, lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej” pod warunkiem, że spełnia podane w Ustawie warunki związane m.in. z wiekiem, uprawnieniami rentowo-emerytalnymi czy pobieranymi świadczeniami.

Encyklopedia PWN definiuje bezrobocie jako: „zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia na typowych warunkach płacowych występujących w gospodarce” [2025]. W literaturze wyróżnia się bezrobocie cykliczne (koniunkturalne), które występuje podczas kryzysów ekonomicznych i wywołane jest spadkiem koniunktury oraz bezrobocie przejściowe (frykcyjne), wynikające z przerw w zatrudnieniu związanych ze zmianą miejsca pracy lub kwalifikacji zawodowych. Bezrobocie przejściowe traktowane jest jako bezrobocie dobrowolne, natomiast bezrobocie cykliczne jest przymusowe [Madras-Kobus i Rogowski, 2013, s. 99 i nast.].

Za bezpośrednią przyczynę bezrobocia uznaje się brak wolnych wakatów, a także wskazuje się na problemy z organizacją na rynku pracy oraz niedostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do aktualnych potrzeb pracodawców. W warunkach nowoczesnych gospodarek rynkowych obecność bezrobocia jest zjawiskiem powszechnym i trudnym do całkowitego wyeliminowania. Jednak jego nasilenie może prowadzić do poważnych napięć społecznych, zaburzeń w funkcjonowaniu gospodarki oraz destabilizacji ładu politycznego.

Współczesny rynek pracy został bardzo dokładnie opisany i scharakteryzowany w książce Marty Makuch [2014]. Jak zauważa Autorka, „praca jest jednym z kluczowych obszarów zainteresowań profesjonalnej, publicznej polityki społecznej, od początków jej powstania”. Według niej mimo, iż wiele kwestii występujących w XIX i XX wieku udało się rozwiązać, to „postępujące zmiany niosą za sobą nowe wyzwania”, takie jak bezrobocie, nowe formy zatrudnienia czy zabezpieczenie so-

cialne pracujących. Historia polityki zatrudnienia w Polsce sięga początków niepodległości [Makuch, 2014, s. 8]. 10 lutego 1919 roku, na pierwszym posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego, przedłożono dekret o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy. W tym samym czasie wprowadzono regulacje dotyczące 8-godzinnego dnia pracy oraz ubezpieczenia chorobowego. W okresie PRL realizacja zasady pełnego zatrudnienia miała zarówno wymiar zarówno społeczny, jak i ideologiczny – wg Konstytucji PRL praca była „prawem, obowiązkiem i sprawą honoru każdego obywatela”. Również we współczesnych badaniach praca pozostaje kategorią kluczową – nie tylko jako źródło dochodu, ale i jako mechanizm ograniczania ryzyka społecznego. Zgodnie z definicją Gosty Espinga-Andersena, „polityka społeczna jest publicznym zarządzaniem społecznymi ryzykami” [Makuch, 2014, s. 8], co obejmuje zarówno świadczenie usług osłonowych, jak i tworzenie warunków umożliwiających aktywność zawodową obywateli. Brak pracy to bowiem problem nie tylko ekonomiczny, ale również społeczny. Ponadto dotyka nie tylko osoby bezrobotne, ale całe ich rodziny. Bezrobocie często skutkuje brakiem środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Może przyczyniać się również do rozwoju depresji, uzależnień oraz agresji u osoby bezskutecznie poszukującej pracy.

Autorzy artykułu *Bezrobocie we współczesnym świecie. Czy istnieją możliwości pełnego zatrudnienia?* Eugeniusz Kośmicki i Sylwia Malinowska uważają, że w analizach współczesnego rynku pracy podkreśla się, iż „w krajach rozwiniętych gospodarczo zachodzi daleko sięgająca transformacja pracy i dochodów” [Kośmicki i Malinowska, 2015, s. 3]. Zmiany te nie są jednak w pełni uwzględniane w polityce i nauce, co skutkuje niedoszacowaniem ich wpływu na zatrudnienie. Autorzy zauważają, że „rozwój gospodarczy odbywa się w warunkach braku wzrostu zatrudnienia”, a nowe dochody coraz częściej „pochodzą nie tylko z pracy, ale także z kapitału”, co wskazuje na powstawanie „nowych dochodów mieszanych”.

W kontekście dynamicznie rozwijających się technologii i automatyzacji, Jeremy Rifkin trafnie zauważa: „Sama myśl, że społeczeństwo nie opierałoby się na pracy jest tak odmienna od wszelkich dotychczasowych koncepcji [...] że stajemy wobec konieczności przemyślenia samych podstaw umowy społecznej” [Rifkin, 2001, s. 4-30]. Te zjawiska przyczyniają się do tzw. „jobless growth” oraz nasilania się zjawiska „working poor”, co prowadzi do narastania napięć społecznych.

W obliczu podwójnego kryzysu pracy zarobkowej coraz częściej pojawiają się propozycje alternatywnych modeli, takich jak gospodarka dualna czy praca obywatelska [Beck, 2004, s. 5]. Ulrich Beck, podobnie jak Ruzik-Sierdzinska wskazuje na potrzebę „wzmocnienia politycznego społeczeństwa jednostek, aktywnego społeczeństwa obywatelskiego [...] lokalnej i transnarodowej demokracji obywatelskiej” [Ruzik-Sierdzinska, 2007]. Według autorów artykułu, współczesne realia prowadzą do konstatacji, że pełne zatrudnienie coraz częściej okazuje się niemożliwe, chociaż

„istnieją możliwości ograniczenia bezrobocia i złagodzenia jego skutków” [Beck, 2004, s. 5].

W literaturze przedmiotu wielokrotnie podkreśla się istotny wpływ poziomu wykształcenia na ryzyko bezrobocia. Jak wskazuje Łopatka (2015), wyższy poziom wykształcenia znacząco zmniejsza prawdopodobieństwo pozostawania bez pracy zarówno w Polsce, jak i w innych krajach Unii Europejskiej. Autor zauważa, że osoby z wykształceniem wyższym charakteryzują się większą mobilnością zawodową oraz lepszym dostosowaniem do wymogów rynku pracy, co przekłada się na niższy poziom bezrobocia w tej grupie społecznej [Łopatka, 2015, s. 111–120; por. Madras-Kobus i Rogowski, 2016, s. 121 i nast.; Broniewicz i in., 2024; Rollnik-Sadowska i in., 2017; Szpilko i in., 2024; Szydło i Widelska, 2017].

Natomiast w szerszym, cywilizacyjnym ujęciu problemów społeczno-gospodarczych, Spengler [Splengler, 2001] zwraca uwagę na długofalowe procesy przemian społecznych i kulturowych, które mają wpływ na funkcjonowanie gospodarek, w tym na rynek pracy. Według autora, zmierzch cywilizacji Zachodu wiąże się z przesunięciem wartości, rozkładem struktur społecznych oraz erozją tradycyjnych mechanizmów integracji ekonomicznej i zawodowej. Tego rodzaju refleksje, choć ujęte w filozoficznej formie, wskazują na głębsze źródła zmian wpływających m.in. na zatrudnienie i bezrobocie.

Beksiak [2000] traktuje bezrobocie jako problem, który wynika z braku równowagi między liczbą osób chcących pracować, a liczbą dostępnych miejsc pracy. Zwraca uwagę, że bezrobocie to zjawisko niejednoznaczne i trudne do jednoznacznego zdefiniowania, ponieważ różni się w zależności od kontekstu i sposobu postrzegania tego tematu. Według niego bezrobocie ma różne przyczyny i skutki, które wpływają zarówno na pojedyncze osoby, jak i na całą gospodarkę [Pilch, 1999, s. 10-19].

W artykule *Teoretyczne aspekty bezrobocia* [Pędrak i Fierek, 2018] autorzy omawiają różne rodzaje bezrobocia, takie jak frykcyjne, strukturalne czy koniunkturalne. Wyjaśniają, że bezrobocie należy analizować z różnych perspektyw ekonomicznych, w tym klasycznej i keynesistowskiej, ponieważ jego przyczyny są zróżnicowane. Zwracają też uwagę na to, że na poziom bezrobocia wpływają czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Podkreślają, że działania państwa powinny pomagać w walce z bezrobociem poprzez aktywne programy oraz wsparcie rynku pracy [Mierzejewska-Majcherek, 2007, s. 25-32].

Znaczący wkład w rozwój polskiej literatury ekonomicznej dotyczącej bezrobocia i zatrudnienia wniósł Edward Kwiatkowski. Już we wczesnych pracach autor analizował fundamentalne zagadnienia rynku pracy, wskazując na zależności po-

między poziomem zatrudnienia a strukturalnymi zmianami w gospodarce [Kwiatkowski, 1994]. W kolejnych publikacjach starał się usystematyzować wiedzę teoretyczną na temat bezrobocia, wyróżniając jego różne formy i przyczyny oraz prezentując mechanizmy regulujące rynek pracy [Kwiatkowski, 2005b]. Ponadto, w ujęciu podręcznikowym autor przedstawił kluczowe aspekty bezrobocia jako zjawiska makroekonomicznego, omawiając je w kontekście podstaw ekonomii [Kwiatkowski, 2005a]. Prace Kwiatkowskiego stanowią istotny punkt odniesienia dla analizy procesów zachodzących na rynku pracy w Polsce i pozostają aktualne w kontekście współczesnych wyzwań gospodarczych [Michalewicz i Fierek, 2018, s. 49-62].

W książce *Kulturowe aspekty polskiego bezrobocia* Jan Koral [2009, s. 15-25] wskazuje na znaczenie kulturowych uwarunkowań zjawiska bezrobocia w Polsce, szczególnie na terenach północnych i zachodnich. Autor podkreśla, że czynniki takie jak tradycje lokalne, struktura życia rodzinnego czy wzorce społeczne wpływają na skalę i trwałość bezrobocia, co ma istotne znaczenie przy formułowaniu skutecznych działań zaradczych. W tekście *Bezrobocie wyzwaniem współczesności* [Budnikowski, 2009] autor wskazuje, że kluczowe dla ograniczania bezrobocia są elastyczność rynku pracy oraz aktywne instrumenty polityki zatrudnienia, a polski system wymaga ciągłego doskonalenia i reform w tym zakresie.

2. Metodyka badań

Głównym celem badania jest określenie, które grupy społeczne są najbardziej narażone na ryzyko bezrobocia oraz jakie zależności występują pomiędzy strukturą demograficzną a sytuacją na rynku pracy. Do realizacji celu badawczego wykorzystano metodę analizy danych statystycznych wraz z ich wizualizacją za pomocą wykresów. Reprezentacja danych za pomocą wykresów umożliwiła ukazanie zależności oraz trendy obecne w strukturze zatrudnienia i bezrobocia w ujęciu czasowym i regionalnym.

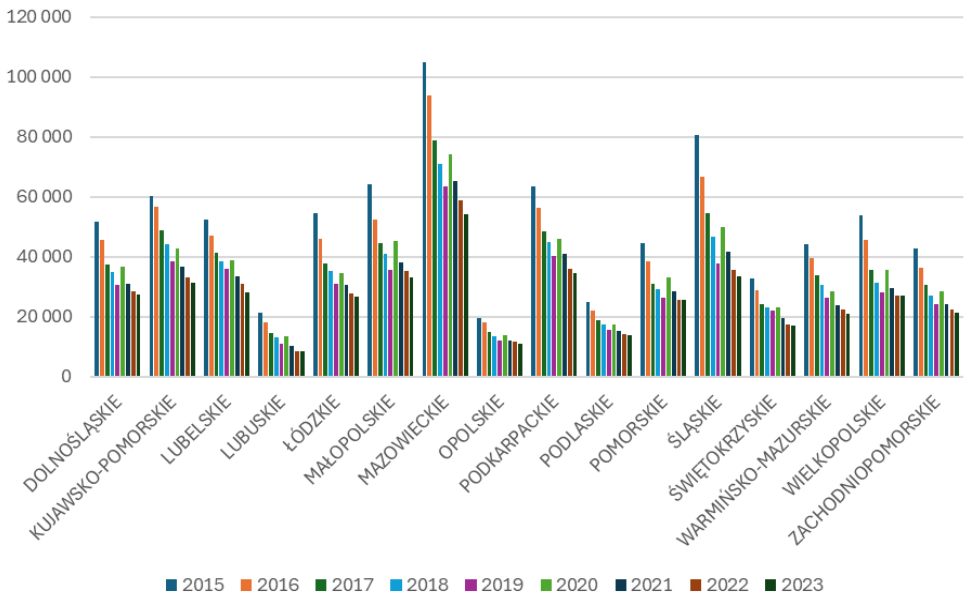
Analizie poddano dane dotyczące zatrudnienia i bezrobocia z podziałem na płeć i wiek. W zakresie różnic ze względu na płeć przygotowano cztery wykresy, które obrazują zmiany zachodzące w poszczególnych województwach w latach 2015-2023. Natomiast w przypadku zmiennych związanych z wiekiem stworzono sześć wykresów prezentujących trzy przedziały wiekowe: 15-24, 25-54 oraz 55-64 lata, w ujęciu czasowym obejmującym lata 2019-2023. Obliczono również indeksy łańcuchowe informujące o zmianach wielkości badanego zjawiska w ujęciu rocznym oraz średnioroczne tempa zmian [Józwiak i Podgórski, 2006, s. 458 i nast.].

Dane wykorzystane w analizie zostały pozyskane ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Opracowanie graficzne danych, obliczenia

i wstępna analiza statystyczna zostały przeprowadzone w programie Microsoft Excel, który umożliwił uporządkowanie oraz zestawienie zbiorów danych w sposób przejrzysty sprzyjający ich interpretacji.

3. Wyniki badań

W badaniach analizowano liczbę bezrobotnych w podziale na płeć w województwach Polski w latach 2015-2023. Wykres (rys. 1) przedstawia zmiany liczby zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w poszczególnych województwach w latach 2015-2023. Dane potwierdzają wyraźny trend spadkowy w badanym okresie. W 2015 roku liczba bezrobotnych kobiet w Polsce ogółem wynosiła 816 138, a do 2023 roku zmniejszyła się do 414 936, co świadczy o znaczącej poprawie sytuacji na rynku pracy w odniesieniu do tej grupy. Spadek ten wyniósł ok 50%.

Rys. 1. Bezrobocie wśród kobiet w poszczególnych województwach w latach 2015-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Szczegółowe dane dla poszczególnych województw również wskazują na tendencję spadkową. Na przykład w województwie podlaskim liczba bezrobotnych zmniejszyła się o ok. 45% z 24 943 osób w 2015 roku do 13 788 osób w 2023 roku.

Podobne tendencje występują również w województwach dolnośląskim, lubelskim czy podkarpackim.

Na Podlasiu liczba bezrobotnych kobiet w latach 2015-2023 zmniejszała się średnio o 7% rocznie. Największe średnioroczne tempo zmniejszenia liczby bezrobotnych kobiet (ponad 10%) zaobserwowano w województwach lubuskim i śląskim (tab. 1). Może to wskazywać na skuteczność lokalnych działań aktywizacyjnych oraz poprawę warunków zatrudnienia w regionie.

Tab. 1. Analiza dynamiki zmian liczby bezrobotnych kobiet w latach 2015-2023 (indeksy łańcuchowe)

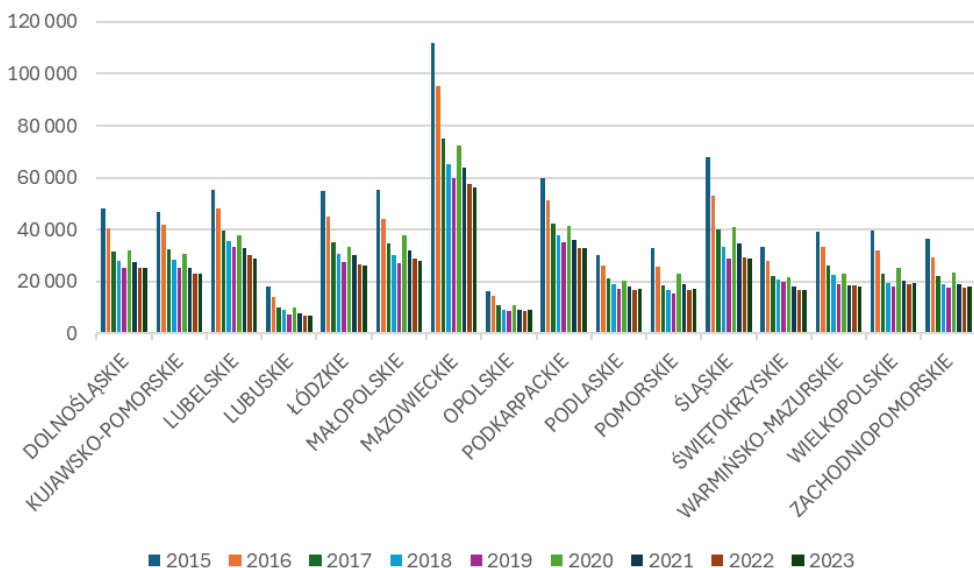
Województwo	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Śr. tempo
DOLNOŚLĄSKIE	-16%	-22%	-11%	-9%	27%	-14%	-8%	0%	-7,7%
KUJAWSKO-POMORSKIE	-11%	-22%	-13%	-10%	20%	-17%	-8%	-1%	-8,5%
LUBELSKIE	-13%	-18%	-10%	-7%	13%	-13%	-8%	-4%	-7,7%
LUBUSKIE	-22%	-28%	-10%	-16%	35%	-24%	-10%	0%	-11,2%
ŁÓDZKIE	-18%	-22%	-12%	-11%	20%	-9%	-12%	-1%	-8,8%
MAŁOPOLSKIE	-20%	-21%	-13%	-11%	40%	-16%	-9%	-4%	-8,2%
MAZOWIECKIE	-15%	-21%	-13%	-9%	21%	-12%	-10%	-2%	-8,2%
OPOLSKIE	-12%	-23%	-16%	-5%	26%	-17%	-4%	3%	-7,0%
PODKARPACKIE	-15%	-17%	-10%	-7%	17%	-12%	-9%	0%	-7,2%
PODLASKIE	-13%	-20%	-9%	-9%	16%	-11%	-6%	1%	-6,7%
POMORSKIE	-22%	-27%	-9%	-8%	48%	-17%	-13%	4%	-7,8%
ŚLĄSKIE	-21%	-25%	-17%	-13%	43%	-16%	-15%	-2%	-10,1%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-16%	-21%	-7%	-5%	10%	-16%	-9%	0%	-8,3%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	-15%	-22%	-14%	-14%	20%	-19%	0%	-1%	-9,1%
WIELKOPOLSKIE	-19%	-28%	-16%	-6%	39%	-20%	-5%	1%	-8,5%
ZACHODNIOPOMORSKIE	-19%	-25%	-14%	-7%	34%	-18%	-8%	4%	-8,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W analizowanych latach dominował trend spadkowy liczby bezrobotnych kobiet. Jedynie w roku 2020 we wszystkich województwach nastąpił wzrost liczby bezrobotnych kobiet (tab. 1). Były to wzrosty w przedziale od 4% w województwie świętokrzyskim do 32% w województwie śląskim. Zjawisko to było bezpośrednim skutkiem pandemii COVID-19 oraz ogólnopolskiego lockdown-u. W tym czasie wstrzymano działalność wielu małych firm, w tym restauracji, kawiarnie, kluby fitness i innych usług. Z analizy wynika, że mniejsze wzrosty liczby bezrobotnych kobiet wystąpiły w województwach o niższym rozwoju przemysłowym i mniejszym

zaludnieniu (świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie) a największe w województwach bardziej uprzemysłowionych i większej gęstości zaludnienia takich jak: śląskie, pomorskie czy małopolskie. Natomiast w kolejnych latach liczba bezrobotnych kobiet systematycznie malała.

Wykres (rys. 2) ilustruje liczbę zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn w poszczególnych województwach w latach 2015-2023. Dane wskazują na to, że w badanym okresie, obserwowana jest tendencja spadkowa, podobnie jak w przypadku kobiet.

Rys. 2. Bezrobocie wśród mężczyzn w poszczególnych województwach w latach 2015-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W 2015 roku ogólna liczba bezrobotnych mężczyzn wynosiła 747 201 osób, natomiast w roku 2023 zmniejszyła się do poziomu 373 293 osób, co oznacza zmniejszenie liczby bezrobotnych o około 50%.

W całym badanym okresie największą liczbę bezrobotnych mężczyzn odnotowano w województwie mazowieckim, co może być związane z dużą liczbą mieszkańców oraz złożoną sytuacją na lokalnym rynku pracy. W województwie podlaskim liczba bezrobotnych mężczyzn w roku 2023 spadła o około 43% w porównaniu do roku 2015. Był to jeden z najmniejszych spadków liczby bezrobotnych mężczyzn w analizowanym okresie. Największe zmniejszenie liczby bezrobotnych mężczyzn

w tych latach zaobserwowano w województwie lubuskim (ponad 60%) oraz śląskim (ok. 57%).

Podobnie jak w przypadku kobiet, wśród mężczyzn wzrost liczby bezrobotnych odnotowano w roku 2020, a nieznaczne wzrosty wystąpiły również w niektórych województwach w roku 2023 (tab. 2).

Tab. 2. Analiza dynamiki zmian liczby bezrobotnych mężczyzn w latach 2015-2023 (indeksy łańcuchowe)

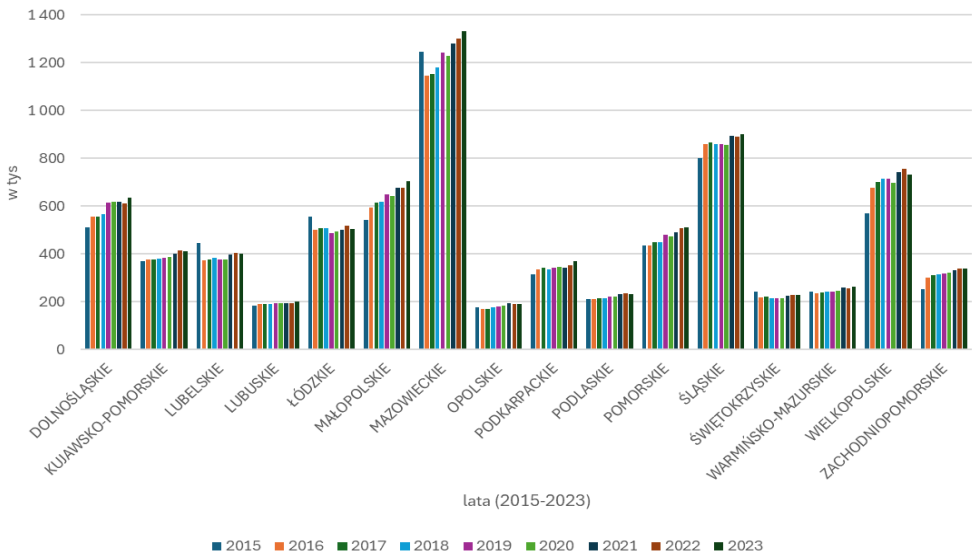
Województwo	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Śr. tempo
DOLNOŚLĄSKIE	-16%	-22%	-11%	-9%	27%	-14%	-8%	0%	-7,7%
KUJAWSKO-POMORSKIE	-11%	-22%	-13%	-10%	20%	-17%	-8%	-1%	-8,5%
LUBELSKIE	-13%	-18%	-10%	-7%	13%	-13%	-8%	-4%	-7,7%
LUBUSKIE	-22%	-28%	-10%	-16%	35%	-24%	-10%	0%	-11,2%
ŁÓDZKIE	-18%	-22%	-12%	-11%	20%	-9%	-12%	-1%	-8,8%
MAŁOPOLSKIE	-20%	-21%	-13%	-11%	40%	-16%	-9%	-4%	-8,2%
MAZOWIECKIE	-15%	-21%	-13%	-9%	21%	-12%	-10%	-2%	-8,2%
OPOLSKIE	-12%	-23%	-16%	-5%	26%	-17%	-4%	3%	-7,0%
PODKARPACKIE	-15%	-17%	-10%	-7%	17%	-12%	-9%	0%	-7,2%
PODLASKIE	-13%	-20%	-9%	-9%	16%	-11%	-6%	1%	-6,7%
POMORSKIE	-22%	-27%	-9%	-8%	48%	-17%	-13%	4%	-7,8%
ŚLĄSKIE	-21%	-25%	-17%	-13%	43%	-16%	-15%	-2%	-10,1%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-16%	-21%	-7%	-5%	10%	-16%	-9%	0%	-8,3%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	-15%	-22%	-14%	-14%	20%	-19%	0%	-1%	-9,1%
WIELKOPOLSKIE	-19%	-28%	-16%	-6%	39%	-20%	-5%	1%	-8,5%
ZACHODNIOPOMORSKIE	-19%	-25%	-14%	-7%	34%	-18%	-8%	4%	-8,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Na Podlasiu w analizowanych latach liczba bezrobotnych mężczyzn malała z roku na rok średnio niemal o 7%. Był to nieznacznie mniejszy spadek w porównaniu do grupy kobiet (różnica wynosiła około 0,4 punktu procentowego). Największe średnie tempo zmniejszenia liczby bezrobotnych w latach 2015-2023 odnotowano – podobnie jak w grupie kobiet – w województwach lubuskim i śląskim. Warto też zwrócić uwagę na wyniki procentowe w poszczególnych latach. W 2017 roku odnotowano znaczący spadek bezrobocia wśród mężczyzn na terenie całej Polski, z czego największy (sięgający 28%) wystąpił w województwie lubuskim. Z kolei w 2020 roku zauważalny był wzrost liczby bezrobotnych mężczyzn, przy czym największy

wzrost zaobserwowano w województwie pomorskim, gdzie liczba ta zwiększyła się o około 48% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wskazuje to na istotne wahania dynamiki rynku pracy, zależne od uwarunkowań regionalnych oraz sytuacji gospodarczej.

W dalszej części analizy poddano strukturę aktywności zawodowej ludności według płci w województwach Polski w latach 2015-2023 (rys. 3).

Rys. 3. Pracujące zawodowo kobiety w poszczególnych województwach w latach 2015-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Wykres (rys. 3) przedstawia dynamikę zmian liczby aktywnie pracujących zawodowo kobiet w poszczególnych województwach w latach 2015-2023. Łącznie liczba pracujących kobiet wzrosła z 7 084 tys. w 2015 roku do 7 945 tys. w 2023 roku, co oznacza przyrost o 861 tys. osób. W województwie małopolskim liczba aktywnych zawodowo kobiet wzrosła wyraźnie z 540 tys. w 2015 roku do 705 tys. w 2023 roku. W województwie mazowieckim natomiast liczba aktywnych zawodowo kobiet wzrosła z 1244 tys. do 1330 tys., co oznacza umiarkowany, lecz systematyczny wzrost (o 86 tys. kobiet). Mimo ogólnego trendu wzrostowego w skali kraju, niektóre regiony wykazują zmniejszenie liczby pracujących kobiet, co może być wynikiem lokalnych uwarunkowań demograficznych lub gospodarczych.

Na podstawie analizowanych danych można stwierdzić, że zarówno liczba aktywnych zawodowo kobiet, jak i mężczyzn zwiększyła się w okresie od 2015 do

2023 roku, co świadczy o poprawie sytuacji na rynku pracy oraz rosnącej aktywności zawodowej społeczeństwa. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie zmian procentowych liczby zatrudnionych kobiet już na początku badanego okresu. Były województwa, w których liczba ta znacząco spadła względem roku poprzedniego, np. lubelskie, łódzkie, świętokrzyskie. W innych województwach zarejestrowano w tym samym czasie wyraźny wzrost liczby pracujących kobiet, np. zachodniopomorskie, wielkopolskie (tab. 3).

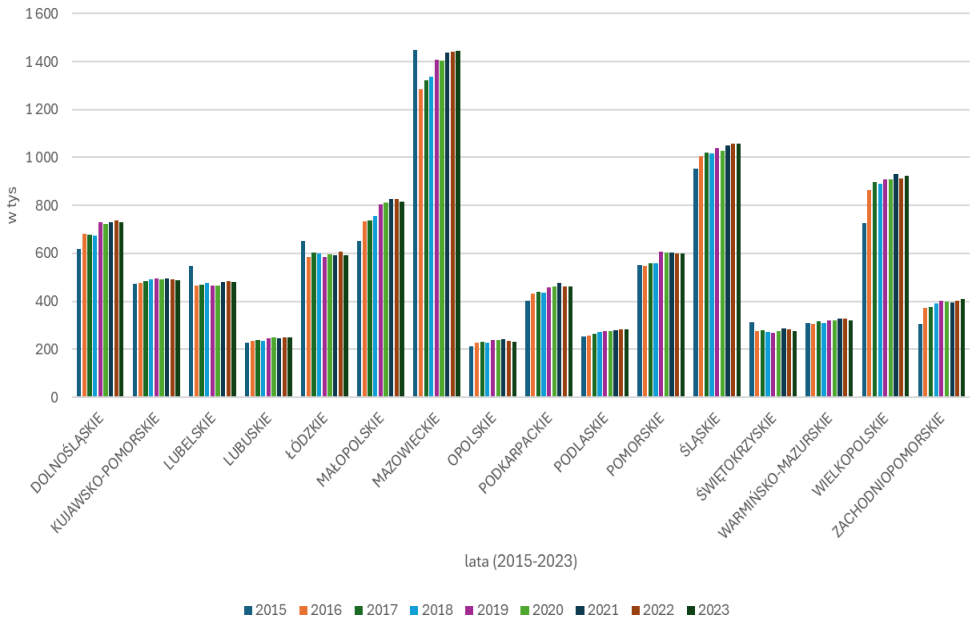
Pod koniec okresu badawczego zmiany te były już znacznie mniejsze (w przedziale od -2% do +4%). Podsumowując, w analizowanych latach można było zaobserwować stały wzrost liczby zatrudnionych kobiet. Największy wzrost zatrudnionych kobiet zaobserwowano w województwach: zachodniopomorskim i dolnośląskim – odpowiednio ze średnim tempem wzrostu wynoszącym 3,1% oraz 2,2% rocznie (tab. 3).

Tab. 3. Analiza dynamiki zmian liczby zatrudnionych kobiet w latach 2015-2023 (indeksy łańcuchowe)

Województwo	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Śr. tempo
DOLNOŚLĄSKIE	7%	0%	-1%	9%	0%	0%	0%	3%	2,2%
KUJAWSKO-POMORSKIE	1%	-3%	1%	1%	0%	5%	2%	0%	0,8%
LUBELSKIE	-18%	-1%	2%	-3%	1%	4%	1%	-1%	-2,0%
LUBUSKIE	2%	-2%	-2%	2%	-1%	1%	1%	3%	0,4%
ŁÓDZKIE	-12%	0%	0%	-5%	1%	4%	1%	-2%	-1,6%
MAŁOPOLSKIE	8%	1%	0%	5%	-1%	5%	-1%	4%	2,6%
MAZOWIECKIE	-9%	0%	1%	5%	-1%	3%	2%	2%	0,3%
OPOLSKIE	-5%	0%	2%	3%	0%	7%	-2%	-1%	0,4%
PODKARPACKIE	3%	2%	-4%	0%	0%	0%	3%	3%	0,8%
PODLASKIE	0%	0%	-2%	2%	0%	4%	1%	-1%	0,6%
POMORSKIE	0%	1%	-2%	8%	-2%	3%	2%	2%	1,5%
ŚLĄSKIE	5%	-1%	-1%	-1%	0%	4%	-1%	1%	0,8%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-12%	-1%	-4%	-3%	2%	4%	1%	0%	-1,6%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	-5%	1%	-2%	-1%	1%	5%	-1%	1%	-0,2%
WIELKOPOLSKIE	17%	1%	1%	1%	-3%	7%	1%	-2%	2,6%
ZACHODNIOPOMORSKIE	20%	1%	1%	0%	2%	2%	1%	0%	3,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W dalszej części analizy uwzględniono liczbę aktywnych zawodowo mężczyzn w województwach Polski w latach 2015-2023 (rys. 4).

Rys. 4. Pracujący zawodowo mężczyźni w poszczególnych województwach w latach 2015-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Wykres (rys. 4) przedstawia zmiany liczby aktywnie pracujących mężczyzn w poszczególnych województwach Polski w latach 2015-2023. Z danych wynika, że w badanym okresie liczba aktywnych zawodowo mężczyzn wykazywała tendencję wzrostową, jednak wzrost ten był mniejszy niż w przypadku kobiet.

W 2015 roku ogólna liczba wynosiła 8 642 tys., a w 2023 roku wzrosła do 9 362 tys., co stanowi wzrost o 720 tys. osób. W większości regionów odnotowano wzrost liczby zatrudnionych mężczyzn. Niemnie, analizując poszczególne województwa, należy zwrócić uwagę na regiony, gdzie sytuacja wygląda odmiennie. Spadek liczby zatrudnionych mężczyzn zaobserwowano w województwach: lubelskim, łódzkim, świętokrzyskim czy mazowieckim. Warto również zauważyć, że już w 2015 roku występowało wyraźne zróżnicowanie regionalne w dynamice zatrudnienia (tab. 4).

Na Podlasiu w analizowanych latach liczba pracujących mężczyzn rosła średnio o 1,4% rocznie. Największe średnie tempo spadku liczby zatrudnionych mężczyzn w latach 2015-2023 odnotowano w województwie wielkopolskim – średni roczny spadek wynosił 1,7%.

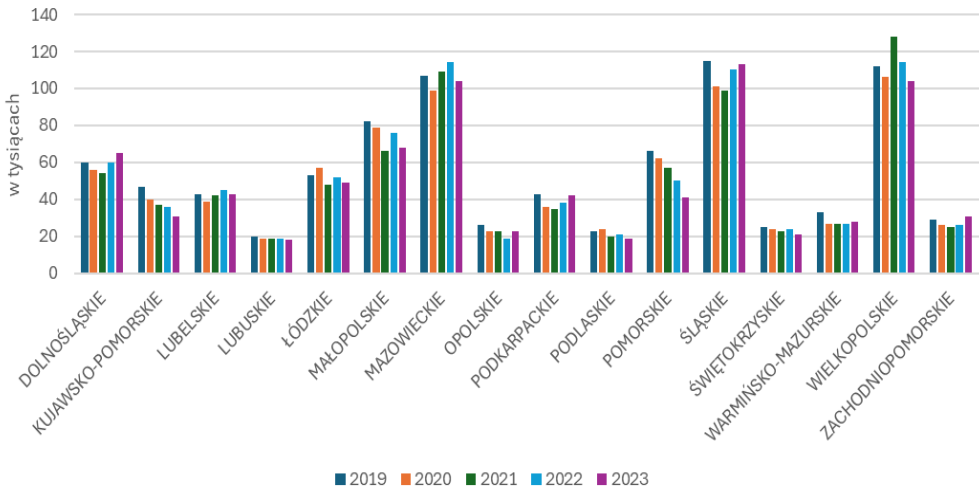
Tab. 4. Analiza dynamiki zmian liczby zatrudnionych mężczyzn w latach 2015-2023 (indeksy łączuchowe)

Województwo	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Śr. tempo
DOLNOŚLĄSKIE	10%	-1%	-1%	9%	-1%	1%	1%	-1%	2,1%
KUJAWSKO-POMORSKIE	1%	2%	1%	1%	0%	0%	-0,0%	-1 %	0,4%
LUBELSKIE	-15%	1%	1%	-2%	0%	4%	0%	-1%	-1,7%
LUBUSKIE	4%	1%	- 1%	5%	0%	-1%	2%	0%	1,3%
ŁÓDZKIE	-10%	3 %	-1%	-3%	2%	-0%	2%	-2%	-1,2%
MAŁOPOLSKIE	13%	1%	2%	7%	1%	1%	0%	-1%	2,8%
MAZOWIECKIE	-12%	3%	1%	5%	0%	3%	0%	0%	-0,1%
OPOLSKIE	6 %	2%	-2%	5%	0%	2%	-4%	-2%	0,9%
PODKARPACKIE	7%	2%	-1%	5%	1%	3%	-3%	1%	1,8%
PODLASKIE	2%	3%	2%	2%	0%	1%	1%	0%	1,4%
POMORSKIE	-1 %	2%	1%	8%	-1%	0%	-1%	0%	1,1%
ŚLĄSKIE	6%	1%	0%	2%	-1%	2%	1%	0%	1,3%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-11%	0%	-2%	-1%	3%	3%	0%	-3%	-1,5%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	-0%	3%	-2%	3%	0%	3%	0%	-2%	0,5%
WIELKOPOLSKIE	19%	4%	-1%	2%	-0%	2%	-2%	1%	3,0%
ZACHODNIOPOMORSKIE	22%	1%	4%	3%	-1%	-1%	2 %	1%	3,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W dalszej części badania przeanalizowano liczbę osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych według przedziałów wiekowych w województwach Polski w latach 2019-2023. Wyróżniono trzy przedziały wiekowe: 15-24 lata, 25-54 lata oraz 55-65 lat.

W okresie 2019-2023 zaobserwowano tendencję spadkową liczby pracujących w kategorii wiekowej 15-24 w większości województw Polski (rys. 5). Łączna liczba wszystkich młodych pracowników zmniejszyła się z 884 tys. osób w 2019 roku do 800 tys. osób w 2023 roku, co stanowi spadek o 84 tys., czyli o około 9,5%. Niemniej analiza danych wskazuje na istotne zróżnicowanie regionalne trendów. Największe średnioroczne zmiany (tab. 5) zaobserwowano w województwie pomorskim (średni roczny spadek o 11%) oraz kujawsko-pomorskim (średni roczny spadek o 10%). Natomiast w województwie dolnośląskim zanotowano wzrost z 60 tys. w 2019 roku do 65 tys. w 2023 roku, co oznacza średni roczny wzrost o 2%. Z kolei województwa takie jak lubelskie i śląskie prezentują stosunkowo stabilne wartości – średniookresowe tempo zmian na poziomie 0%. Wyniki te świadczą o istotnych różnicach na regionalnych rynkach pracy osób młodych.

Rys. 5. Pracujący w kategorii wiekowej 15-24 w poszczególnych województwach w latach 2019-2023
 Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

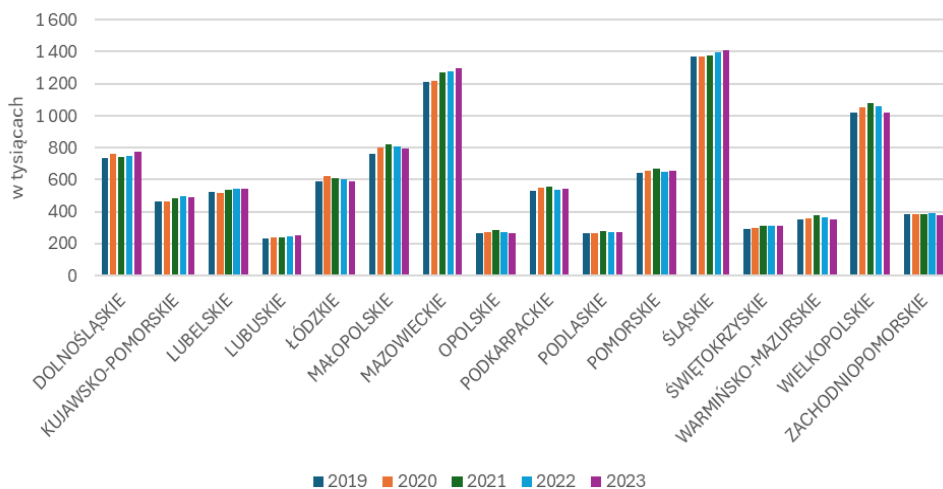
Na uwagę zasługują także najsilniejsze zmiany zarejestrowane w 2023 roku. Przykładowo w województwie opolskim zatrudnienie w tej grupie wiekowej zwiększyło się o około 21% w porównaniu do roku poprzedniego. Natomiast największy spadek liczby pracujących młodych osób wystąpił w województwie pomorskim – liczba pracujących w wieku 15-24 lata zmniejszyła się tam o około 18%, co może wskazywać na pogarszającą się sytuację młodych osób na rynku pracy lub nasilającą się migrację edukacyjno-zarobkową.

Następnie analizowano liczbę osób pracujących w przedziale wiekowym od 25 do 54 lat w poszczególnych województwach Polski w latach 2019-2023 (rys. 6). Łącznie liczba pracujących w tym przedziale wiekowym wzrosła z 9 652 tys. w 2019 roku do 9 938 tys. w 2023 roku, co odpowiada wzrostowi o 286 tys., czyli o około 2,96%. W tej grupie wiekowej można zauważyć niewielki wzrost aktywności zawodowej, co świadczy o stabilizacji sytuacji na rynku pracy w Polsce. We wszystkich województwach odnotowano stabilizację zatrudnienia, z ewentualnym nieznacznym wzrostem, przykładowo w województwie mazowieckim w analizowanym okresie odnotowano największy, 2-procentowy wzrost zatrudnienia osób w wieku 25-54 lata z roku na rok (tab. 5). W większości województw średnie tempo zmian utrzymywało się na poziomie bliskim 0%, zaś zmiany w poszczególnych latach w porównaniu do roku poprzedniego kształtowały się od -5% (woj. opolskie, 2022 r.) do +7% (woj. warmińsko-mazurskim, 2021 r.).

Tab. 5. Średnioroczne tempo zmian liczby zatrudnionych w poszczególnych grupach wiekowych

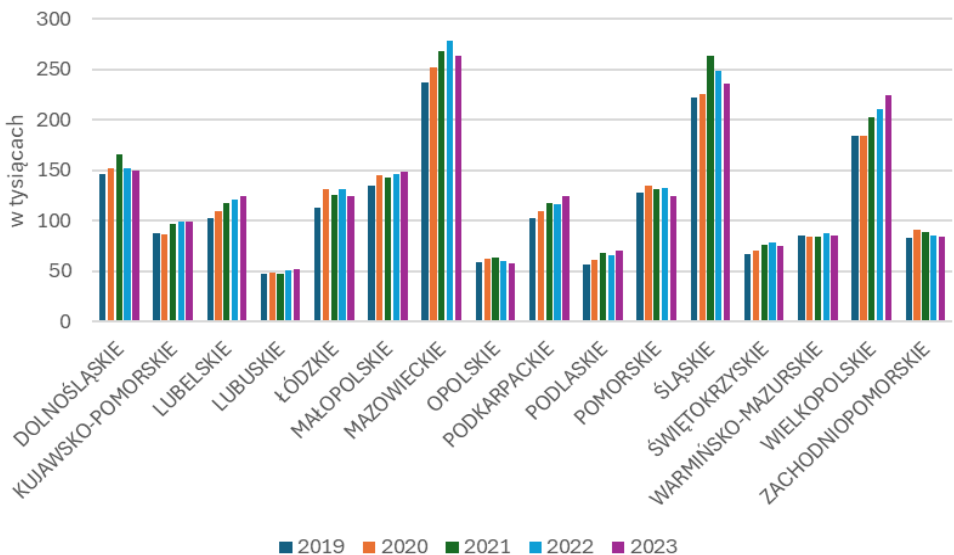
Województwo	15-24	25-54	55-64
DOLNOŚLĄSKIE	2,0%	1,2%	0,7%
KUJAWSKO-POMORSKIE	-9,9%	1,3%	3,0%
LUBELSKIE	0,0%	0,9%	5,0%
LUBUSKIE	-2,6%	1,5%	2,6%
ŁÓDZKIE	-1,9%	0,0%	2,3%
MAŁOPOLSKIE	-4,6%	1,2%	2,5%
MAZOWIECKIE	-0,7%	1,8%	2,6%
OPOLSKIE	-3,0%	-0,3%	-0,4%
PODKARPACKIE	-0,6%	0,5%	5,0%
PODLASKIE	-4,7%	0,3%	5,3%
POMORSKIE	-11,2%	0,3%	-0,8%
ŚLĄSKIE	-0,4%	0,6%	1,5%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-4,3%	1,4%	2,9%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	-4,0%	0,4%	0,0%
WIELKOPOLSKIE	-1,8%	-0,1%	5,0%
ZACHODNIOPOMORSKIE	1,7%	-0,3%	0,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Rys. 6. Pracujący w kategorii wiekowej 25-54 w poszczególnych województwach w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Kolejny wykres (rys. 7) ilustruje liczbę pracujących w najstarszej analizowanej grupie wiekowej. Wśród osób w wieku 55-64 lata odnotowano umiarkowaną tendencję wzrostową liczby pracujących w poszczególnych województwach. Łączna liczba pracujących wzrosła z 1 855 tys. w 2019 roku do 2 041 tys. w roku 2023., co stanowi przyrost o 186 tys., czyli około 10,02%. W województwie podlaskim odnotowano wzrost z 57 tys. do 70 tys. Analiza pokazuje, że osoby w tej grupie wiekowej stają się coraz bardziej aktywne zawodowo. Występujące różnice między regionami wskazują, że lokalne uwarunkowania ekonomiczne i społeczne mają istotny wpływ na dynamikę zatrudnienia w tej grupie. Największy wzrost procentowy pracujących miał miejsce w województwie śląskim w 2021 roku – wyniósł on około 17%, co może świadczyć o silnym ożywieniu gospodarczym i skutecznych działaniach aktywizacyjnych w tym regionie. Z kolei największy spadek zatrudnienia odnotowano w województwie dolnośląskim w 2022 roku – o około 8%. Najwyższe średnioroczne tempo zmian – 5% zaobserwowano w województwach: lubelskim, podkarpackim, podlaskim oraz wielkopolskim. Jedynie w województwie pomorskim liczba zatrudnionych osób w wieku 55-64 lata zmniejszała się z roku na rok średnio o 1% (tab. 5).

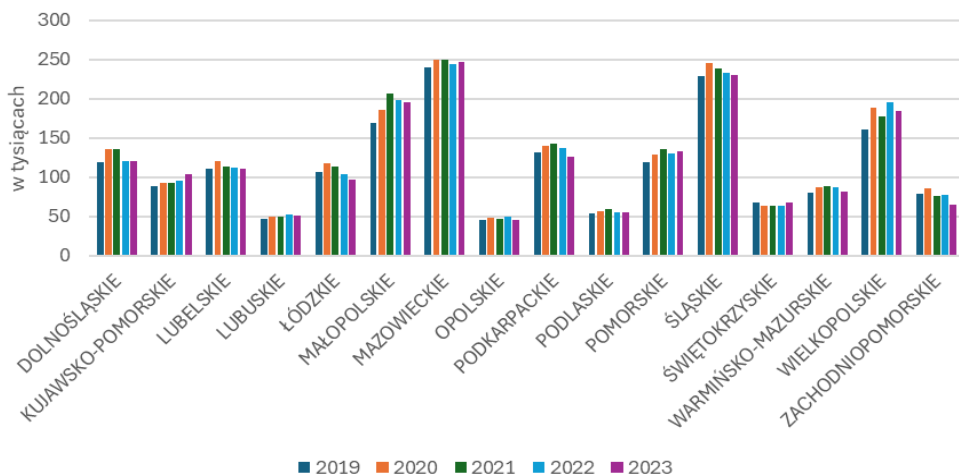
Rys. 7. Pracujący w kategorii wiekowej 55-64 w poszczególnych województwach w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W dalszej części badania skupiono się na liczbie osób bezrobotnych w różnych grupach wiekowych.

W latach 2019-2023 łączna liczba bezrobotnych osób w grupie wiekowej 15-24 lata wzrosła o 66 tys., co stanowi wzrost o około 3,57%. Największy wzrost odnotowano w roku 2020 w województwie wielkopolskim – 17% w porównaniu do roku poprzedniego. Odwrotna sytuacja miała miejsce w województwie zachodniopomorskim, gdzie w 2023 roku, w porównaniu do roku 2022, odnotowano spadek o około 16%. Średniorocznie największe zmniejszenie liczby młodych bezrobotnych (–4%) zaobserwowano w województwie zachodniopomorskim, zaś największy wzrost (+4%) w województwie małopolskim (tab. 6). W kilku województwach (dolnośląskie, lubelskie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie) w analizowanych latach nie zauważono zmian (średnie tempo zmian wynosiło około 0%). W województwie podlaskim w badanych latach z roku na rok liczba młodych bezrobotnych wzrastała średnio o 1%. W tym województwie w roku 2019 było 53 tys. bezrobotnych, a w 2023 r. 55 tys. bezrobotnych w wieku 15-24 lata.

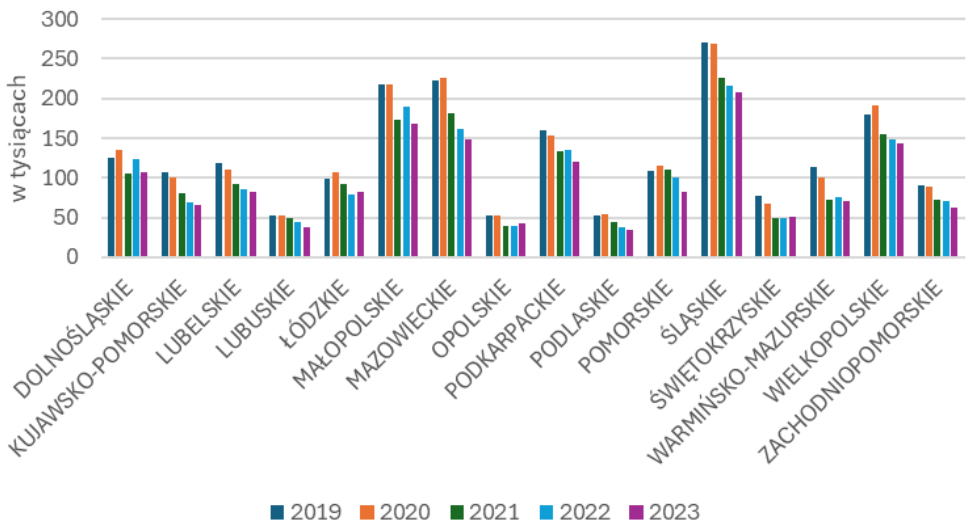
Podsumowując, można stwierdzić, że choć w wielu województwach liczba bezrobotnych wzrosła, to wzrosty te miały umiarkowaną skalę, zaś w innych regionach nastąpił spadek lub utrzymanie na stabilnym poziomie (rys. 8).

Rys. 8. Bezrobotni w kategorii wiekowej 15-24 w poszczególnych województwach w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W latach 2019-2023 (rys. 9) liczba bezrobotnych osób w wieku 25–54 lata wyraźnie się zmniejszyła. W 2019 roku było ich 2048 tys., a w 2023 już tylko 1505 tys. Oznacza to spadek o 543 tys. osób, czyli o 26,51%. Taka tendencja była widoczna we wszystkich województwach. Najwięcej bezrobotnych w tym wieku nadal znajdowało się w województwach: śląskim, mazowieckim i małopolskim. Może to wynikać z faktu, że w tych regionach mieszka więcej osób, jak i ze specyfiki lokalnych rynków pracy. Spadek liczby bezrobotnych może świadczyć o poprawie sytuacji na rynku pracy, zwiększonej dostępności ofert zatrudnienia, kontynuowaniu nauki lub wyjazdach za granicę. Największy procentowy wzrost liczby bezrobotnych w tej grupie wiekowej miał miejsce w województwie dolnośląskim w 2022 roku – wyniósł on aż 17% względem roku 2021. Z kolei największy procentowy spadek odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim w 2021 roku – wyniósł 29% w porównaniu do roku 2020.

Rys. 9. Bezrobotni w kategorii wiekowej 25-54 w poszczególnych województwach w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Średnioroczne tempo zmian liczby bezrobotnych w wieku 25-64 lata we wszystkich województwach były ujemne (tab. 6), co oznacza, że w całej Polsce odnotowano systematyczne ograniczanie tego zjawiska. Największy średni spadek z roku na rok odnotowano w województwach kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim (11%) oraz mazowieckim i świętokrzyskim (10%).

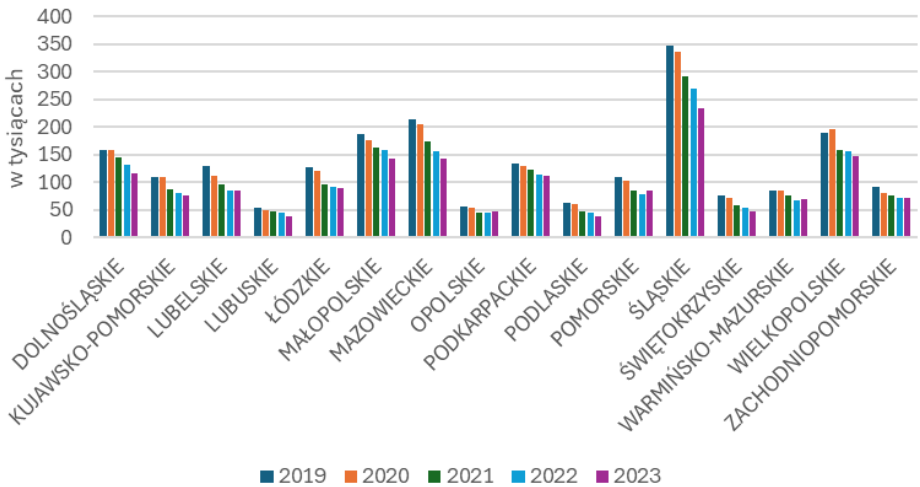
Tab. 6. Średnioroczne tempo zmian liczby bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych

Województwo	15-24	25-54	55-64
DOLNOŚLĄSKIE	0,4%	-4,0%	-7,2%
KUJAWSKO-POMORSKIE	4,0%	-11,4%	-8,3%
LUBELSKIE	-0,2%	-8,6%	-9,9%
LUBUSKIE	2,1%	-8,0%	-7,4%
ŁÓDZKIE	-2,4%	-4,6%	-8,4%
MAŁOPOLSKIE	3,6%	-6,2%	-6,3%
MAZOWIECKIE	0,7%	-9,6%	-9,9%
OPOLSKIE	0,0%	-5,6%	-4,7%
PODKARPACKIE	-1,2%	-6,9%	-4,8%
PODLASKIE	0,9%	-9,4%	-11,3%
POMORSKIE	2,8%	-6,4%	-6,2%
ŚLĄSKIE	0,1%	-6,4%	-9,4%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,0%	-10,1%	-10,9%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,6%	-11,3%	-5,4%
WIELKOPOLSKIE	3,4%	-5,6%	-6,1%
ZACHODNIOPOMORSKIE	-4,5%	-9,1%	-5,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

W latach 2019-2023 liczba bezrobotnych osób w najstarszej analizowanej grupie (55-64 lata) również wyraźnie spadała (rys. 10). W 2019 roku było ich 2 135 tys., a w 2023 roku już tylko 1547 tys., co oznacza zmniejszenie o 588 tys. osób, czyli o 27,54%. Tendencja spadkowa występowała we wszystkich województwach. Poprawa sytuacji zawodowej osób w wieku 55-64 lata może być efektem ich bogatego doświadczenia zawodowego, wysokiego poziomu zaangażowania zawodowego oraz działań ukierunkowanych na wspieranie zatrudnienia osób w wieku przedemerytalnym.

Niemniej, w badanym okresie pojawiały się też nieznaczne wzrosty analizowanego zjawiska. Największy procentowy wzrost liczby bezrobotnych w tej grupie wiekowej odnotowano w województwie pomorskim w 2023 roku – wyniósł 9% w porównaniu z rokiem 2022. Z kolei największy procentowy spadek miał miejsce w województwie podlaskim w 2021 roku – sięgał 21% w stosunku do roku 2020. Średnioroczne tempo zmian w analizowanym okresie było we wszystkich województwach ujemne, z wahaniami od –11% do –5% (tab. 6).

Rys. 10. Bezrobotni w kategorii wiekowej 55-64 w poszczególnych województwach w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 28.04.2025r.].

Korzystna sytuacja w najstarszej grupie pracowników może wynikać również z faktu, że w tym wieku większość osób zainteresowanych pracą zazwyczaj już posiada zatrudnienie, a stosunkowo niewielu pracowników rozważa zmianę pracy lub aktywne poszukiwanie nowego zatrudnienia. Ponadto, zgodnie z polskim prawem, pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego, co sprawia, że starsi pracownicy objęci są silniejszą ochroną przed zwolnieniem.

Podsumowanie

Analiza danych liczbowych dotyczących zatrudnienia i bezrobocia w podziale na płeć i grupy wiekowe, która została przeprowadzona na potrzeby artykułu ujawniła istotne różnice w sytuacji na rynku pracy – zarówno pomiędzy kobietami a mężczyznami, jak i pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi. Analizowane wykresy (rys. 1 i 2) jasno pokazują, iż w przeciągu ostatnich dziewięciu lat odsetek osób bezrobotnych zmniejszył się niemal o połowę – odpowiednio o 50,84% w przypadku kobiet i o 49,96% w przypadku mężczyzn. Z kolei kolejne wykresy (rys. 3 i 4) ukazują, iż na przestrzeni ostatnich lat wzrost zatrudnienia był wyższy wśród

kobiety – liczba pracujących kobiet wzrosła o 141 tysięcy więcej niż w przypadku mężczyzn.

Natomiast wskaźnik zatrudnienia w poszczególnych grupach wiekowych (15-24, 25-54 i 55-64 lata), wskazuje znaczne zróżnicowanie (tab. 5). Choć można przypuszczać, że młodzi ludzie coraz chętniej podejmują pracę, to dane (rys. 5) pokazują coś odwrotnego – wśród osób w wieku 15-24 lata obserwowany jest spadek aktywności zawodowej. Może wynikać to z coraz powszechniejszego trendu kontynuacji nauki po szkole średniej na studiach wyższych, co opóźnia o kilka lat wejście na rynek pracy młodych osób. W latach 2019-2023 zatrudnienie w tej grupie zmniejszyło się aż o 9,5%. Inaczej jest w przypadku w grup wiekowych 25-54 oraz 55-64 lata – między 2019 a 2023 rokiem odnotowano znaczny wzrost liczby pracujących – łącznie o 12,98%, co stanowi prawie pół miliona osób (rys.5 i 6).

Wzrost liczby bezrobotnych był najbardziej widoczny wśród młodszych osób (15-24 lata) i wynosił 3,57%. Z kolei, może dzięki możliwości przejścia na emeryturę po osiągnięciu odpowiedniego wieku (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn) oraz prawnej ochronie przed zwolnieniem, w latach 2019-2023 grupa osób w wieku 55-64 lata odnotowała największy spadek bezrobocia – aż o 27,54%. Również analiza średniorocznego tempa zmian w tej grupie wiekowej w różnych województwach Polski potwierdza stałą tendencję spadkową bezrobotnych wśród osób w wieku 55-64 lata.

Wykresy obejmujące lata 2015-2023 i 2019-2023 ukazują, że poziom zatrudnienia i bezrobocia zmieniał się w zależności od płci i wieku. Te różnice odzwierciedlają przemiany norm społecznych, które przyczyniły się między innymi do wzrostu zatrudnienia kobiet. Zauważyć można również trudności ekonomiczne wpływające na sytuację młodych osób, którym coraz trudniej znaleźć stabilne zatrudnienie w Polsce. Niemniej jednak, wnioski płynące z analizy sugerują konieczność kontynuowania działań na rzecz równości płci oraz większego wsparcia dla wybranych grup wiekowych w ramach polityki rynku pracy.

ORCID iD

Beata Madras-Kobus: <https://orcid.org/0000-0001-6380-2244>

Literatura

1. Beck U. (2004), *Spoleczeństwo światowego ryzyka, w poszukiwaniu utraconego bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.

2. Beksiak J. (2000), *Bezrobocie i polityka pełnego zatrudnienia*, w: Beksiak J. (red.), *Ekonomia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
3. Broniewicz E., Budna K., Ejdyś J., Godlewska J., Halicka K., Kosior-Kazberuk M., Malinowska U., Szpilko D., Wysocka-Czubaszek A. J. (2024), *Potrzeby i perspektywy rozwoju zielonych kompetencji (green competences) w obszarze biotechnologii i energetyki w województwie podlaskim*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej.
4. Budnikowski T. (2009), *Bezrobocie wyzwaniem współczesności*, Prace Instytutu Zachodniego 83, Poznań.
5. *Encyklopedia PWN*, <https://encyklopedia.pwn.pl> [12.05.2025]
6. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [28.04.2025]
7. Józwiak J., Podgórski J. (2006), *Statystyka od podstaw*, PWE, Warszawa.
8. Koral J. (2009), *Kulturowe aspekty polskiego bezrobocia*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa.
9. Kośmicki E., Malinowska S. (2015), *Bezrobocie we współczesnym świecie. Czy istnieją możliwości pełnego zatrudnienia?*, Optimum. Studia Ekonomiczne, 4(76), s. 3-24.
10. Kwiatkowski E. (1994), *Bezrobocie i zatrudnienie*, w: R. Milewski (red.), *Elementarne zagadnienia ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
11. Kwiatkowski E. (2005a), *Bezrobocie*, w: Milewski R., Kwiatkowski E. (red.), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
12. Kwiatkowski E. (2005b), *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
13. Łopatka A. (2015), *Analiza wpływu poziomu wykształcenia na poziom bezrobocia w Polsce i Unii Europejskiej*, Współczesne Problemy Ekonomiczne 10, s. 111-120.
14. Madras-Kobus B., Rogowski J. (2016), *Stopy bezrobocia wśród osób z różnym wykształceniem w województwach Polski – analiza wyników badania*, Optimum. Studia Ekonomiczne 4 (82), s. 101-127.
15. Madras-Kobus B., Rogowski J. (2013), *Analiza wyników badania stóp bezrobocia według wykształcenia w województwie podlaskim*, Optimum. Studia Ekonomiczne 6 (66), s. 98-115.
16. Makuch M. (2014), *Współczesny rynek pracy. Zatrudnienie i bezrobocie w XXI wieku*, Wydawnictwo CEdu, Wrocław.
17. Michalewicz M., Fierek M. T. (2018), *Istota bezrobocia*, Zeszyty Naukowe Gdańskiej Szkoły Wyższej 20 (3), s. 49–62.
18. Mierzejewska-Majcherek J. (2007), *Podstawy ekonomii*, Difin, Warszawa.
19. Pędrak M., Fierek M. T. (2018), *Teoretyczne aspekty bezrobocia*, Zeszyty Naukowe Gdańskiej Szkoły Wyższej 21 (4), s. 133-146.
20. Pilch J. (1999), *Bezrobocie – nowa kwestia społeczna*, w: Pilch T., Lepalczyk I. (red.), *Pedagogika społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie*, Żak, Warszawa.

21. Rifkin J. (2001), *Koniec pracy. Schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postrzynkowej*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław.
22. Rollnik-Sadowska (red.), Widelska U., Moczydłowska J., Kobylińska U., Krot K., Siderska J., Szpilko D., Szydło J. (2017), *Sytuacja kobiet na rynku pracy w województwie podlaskim*, WUP, Białystok.
23. Ruzik-Sierdzinska A. (2007), *Minimalne wynagrodzenie – analiza wpływu na zatrudnienie w Polsce*, Polityka Społeczna 1, s. 5-9.
24. Szpilko D., Siderska J., Szydło J., Gudanowska A., Kobylińska U., Kononiuk A. (2024), *Analiza i ocena zdolności myślenia perspektywicznego i kompetencji transwersalnych wśród uczniów i studentów z województwa podlaskiego – studia foresightowe*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok.
25. Szydło J., Widelska U. (2017), *Research into the labor market seen from the perspective of working women*, w: Potocan V., Kalinic P., Vuletic A. (eds.), *Book of Proceedings, Economics and Social Development, 26th International Scientific Conference on Economic and Social Development - "Building Resilient Society"*, Zagreb, s. 490-498.
26. Spengler O. (2001), *Zmierzch Zachodu*, Wydawnictwo KR, Warszawa.
27. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99, poz. 1001, z późn. zm.).

Employment and unemployment by gender and age

Abstract

The labour market is a key component of the economy, directly impacting the social landscape and individuals' quality of life. It serves as a space where employers offering job opportunities meet individuals seeking employment. Its development is shaped by numerous socio-economic factors, such as the level of economic development, demographic structure, and the dynamic changes across various sectors. While there are other types of markets—such as the goods and services market, capital market, or money market—it is the labour market that exerts the most immediate influence on people's daily lives. Employment and unemployment are two phenomena inextricably linked to the labour market. Employment, in a broad sense, refers to performing work for an employer in accordance with their expectations and within defined conditions. Unemployment, on the other hand, is a situation in which the number of people willing and able to work exceeds the number of available job offers. Employment levels and the scale of unemployment are determined by various factors, such as age, gender, and the demographic structure of society.

The objective of this article is to analyse changes in employment and unemployment in Poland and to identify the social groups most vulnerable to joblessness.

Key words

employment, unemployment, gender, age, regions, analysis